Florina-Maria BĂCILĂ
(Universitatea de Vest din Timişoara)

Semnificații ale substantivului *sărut* în poezia lui Traian Dorz

Abstract: (Meanings of the noun *sărut* in Traian Dorz's poetry) The current paper's objective is to take into consideration some of the several meanings that the regressive derivate *sărut* has in the work of a contemporary Romanian writer: Traian Dorz. Author of thousands poems of mystical style and of numerous volumes of memoires and religious meditations, he is one of the writers that showed a continuous interest for the symbols with biblical echoes revealed from the canonical text of the book *Cântarea Cântărilor*, enhancing their values in an original artistic vision, according to his own way of perceiving the message. Thus, in a series of poems dedicated to the feeling of missing Divinity (and Eternity) – a fundamental principle of existence –, to the unique communication with God of the restless soul in search of immortality, *sărutul* – the kiss (symbolic word and, at the same time, reflection of a supernatural intimacy generated by a complex feeling) implies several avatars of the soul, linked to the sacralised touch of the Untouchable One, through which the eternal union (in biblical terms) between Jesus and the human being becomes possible. Beyond the simple illustration of such semantic perspectives, which contribute to the making of the textual frame, the meanings of the noun *sărut* highlight the profound emotions of the lyrical voice, always to be found deeply looking and ascending through the means of mystical acknowledgement – fact which is highlighted in selected fragments from some representative works for his poetical belief.

Key-words: kiss, Lexicology, Semantics, Stylistics, mystical-religious poetry

Rezumat: Lucrarea de față își propune să ia în discuție câteva dintre semnificațiile derivatului regresiv *sărut* în opera lirică a unui scriitor român contemporan: Traian Dorz. Autor a mii de poezii de factură mistică şi a numeroase volume de memorii sau de meditații religioase, el se înscrie în rândul scriitorilor care au manifestat un interes constant pentru simbolurile cu rezonanțe biblice desprinse din textul canonic al cărții *Cântarea Cântărilor*, valorificându-le valențele într-o viziune artistică originală, potrivit propriului mod de percepere a mesajului. Astfel, într-o serie de poeme dedicate dorului de Divinitate (și de eternitate) – principiu fundamental al existenței –, comuniunii unice cu Dumnezeu a sufletului însetat de absolutul nemuririi, *sărutul* (termen-simbol și, totodată, reflectare a unei intimități suprafirești generate de un sentiment complex) implică diverse ipostaze ale spiritului, legate de atingerea sacralizată a Celui de Neatins, prin care devine posibilă unirea veșnică (în concepție biblică) dintre Mirele Iisus și ființa umană. Pe lângă simpla ilustrare a unor asemenea perspective semantice care contribuie la realizarea construcției textuale, semnificațiile substantivului *sărut* pun în lumină trăirile profunde ale eului auctorial, aflat mereu în ascensiune pe calea cunoașterii mistice – fapt evidențiat în secvențe selectate din câteva creații lirice reprezentative pentru crezul său poetic.

Cuvinte-cheie: sărut, lexicologie, semantică, stilistică, poezie mistico-religioasă

În dicționarele explicative ale limbii române, definiția substantivului *sărut* face referire explicită la faptul că el înseamnă „atingerea cu buzele a buzelor, a obrazului, a mâinii etc. cuiva, în semn de afecțiune, de respect, de umilință etc." – deci, „un prag al intimității pe care cele mai multe forme ale «salutului» îl exclud" (Tohăneanu 1998, 272) –, și că reprezintă, la origine, un derivat regresiv (postverbal) din familia lexicală a lui *a săruta*. Dincolo de maniera în care îl definesc lucrările lexicografice, sărutul ilustrează însă o varietate largă de sentimente, implicând o anumită dedicare reciprocă legată de intimitate: simbol al înțelegerii, al reverenței și al supunerii, al venerării, al

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

mulţumirii, al recunoştinţei şi al afecţiunii, al mângâierii, al emoţiei şi al unificării, el rămâne, în primul rând, cea mai cunoscută expresie (vizuală) a dragostei, în toate ipostazele sale.

În creaţia lirică a lui Traian Dorz, străbătută de puternice accente scripturistice, dar şi de un pronunţat filon mistic, sărutul – privit mai ales ca semn al profundei (şi plenarei) comuniuni reale a sufletului cu Dumnezeu, ca atingere personală, spiritualizată, modelatoare, a Celui (de) Neatins, integrată în ceea ce presupune starea extatică, episod memorabil al bucuriei de natură sacră sau al iubirii harice (tainice ori expansive) – constituie elementul central al poemelor (realizate în chip magistral) inspirate din alegoria graţioasă a cărţii biblice intitulate *Cântarea Cântărilor* şi consacrate acestui act întemeietor de închinare, acestui gest apoteotic al împărtăşirii, dătător de sens şi de viaţă nouă, parte a unei relaţii speciale a dragostei unificatoare şi izbăvitoare. Într-o atare „cheie" de lectură se cuvin a fi abordate versurile al căror mesaj mizează pe semnificaţiile aparte ale substantivului *sărut*; altfel, „spiritul profan rămâne doar la suprafaţa înţelegerii lucrurilor. Un astfel de spirit rămâne doar în pridvorul lăcaşului de sfinţenie în care se află ascunsă taina iubirii, a marii iubiri între Dumnezeu şi om, dintre creaţie şi Creatorul ei." (Abrudan 2006, 157-158).

*

O componentă fundamentală a poeziilor dorziene o constituie metafora (în primă instanţă, surprinzătoare a) *sărutului pe suflet* (lăcaş al lui Celui de Sus), realizată prin simpla numire în structuri cu adresare directă dinspre eul auctorial spre Hristos, fapt ce depăşeşte obişnuitul, perceput ca fiind ceva unic, cu impact decisiv asupra omului, în trecerea sa prin această lume şi în despărţirea de cele vremelnice. De altfel, aşa cum arată Sfinţii Părinţi ai Bisericii, sufletul reprezintă „un simbol exterior al posibilităţilor spirituale nemărginite ale făpturii umane, creată după chipul lui Dumnezeu şi chemată la atingerea asemănării cu El" (Ware 2003, 48) încă din momentul asumării acelei chemări izbăvitoare până la doritele întâlniri ale stărilor de vorbă cu Divinitatea, în intimitatea rugăciunii, în trăirea extazului sau în permanenţa deciziei pentru dedicarea continuă a fiinţei în căutarea infinitului Său. Iată câteva rezonanţe speciale desprinse din aşezarea în paralel a unui pasaj din textele patristice:

> „Căci pe El Îl căutam, pe El Îl doream, de Care eram îndrăgostit, de a Cărui frumuseţe eram întreg rănit, aprins, ars şi înflăcărat."
> (Simeon Noul Teolog 2001, 187)

şi a unuia selectat din meditaţiile dorziene:

> „Vreau să-L văd, vreau să-L aud, vreau să-L cuprind, să-L ştiu, să-L am numai pe El... Pe Preaiubitul dulce al inimii şi vieţii mele.
> Nimeni şi nimic nu-i asemenea Lui."
> (Dorz 2000, 105).

Ca atare, „sărutările gurii" lui Dumnezeu (Dorz 2005b, 319-327), concretizate prin lucrarea Lui neîncetată şi iubitoare în forul lăuntric al omului, sunt cele prin care acesta devine definitiv copleşit de Duhul Său, ajungându-se, astfel, la (re)întregirea

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

fiinţei noastre, la unirea / unificarea veşnică şi adevărată cu El – scop şi împlinire a creaţiei. În atari situaţii, semnificaţiile substantivului *sărut* dobândesc valenţe subsumate sacralităţii inefabile sau relaţiei personale dintre om şi Divinitate (privită la intensitate maximă), ca aspiraţie plenară spre eternitate, ca nostalgie a plinătăţii fiinţiale în prezenţa Sa: „Simţit-am pe suflet **sărutul** Tău blând, / preasfânt, fermecat, îngeresc, / de-atuncea, Iisuse, Te caut plângând, / de-atunci Te iubesc, Te iubesc."[1] (CCm 69, *Al Cerului Cântec*[2]).

„Cele două spirite, anume spiritul nostru şi spiritul lui Dumnezeu, radiază şi strălucesc unul în celălalt şi fiecare se arată celuilalt. Iar aceasta face ca amândouă să se apropie cu dragoste unul de celălalt. Fiecare cere celuilalt tot ceea ce este el, fiecare oferă cu stăruinţă celuilalt tot ceea ce este el însuşi. Aceasta îi face pe cei ce se iubesc să se contopească. Atingerea şi revărsarea Domnului, dorinţa şi răspunsul nostru plin de iubire la dăruirea aceasta dau statornicie dragostei; iar prin mişcarea de înaintare şi întoarcere, izvorul dragostei se revarsă. Astfel atingerea lui Dumnezeu şi dorinţa noastră iubitoare devin o unică dragoste şi omul este într-atât de copleşit, încât uită de sine" (Van Ruusbroec 1995, 117-118). De aceea, sufletul, asemenea unei mirese, tinde spre întâlnirea cu Hristos, Îl caută, „se doreşte subiect al dragostei divine a Mirelui, singurul în stare să dea iubirii plinătate" (Bădic 2004, 300): „Să-Ţi simt **sărutul** Tău, Iisuse, / când buzele-mi voi fi desprins / de cele care-n lumea asta / le-am sărutat cel mai aprins... / – când fără niciun fel de umbre / eu am să uit tot ce s-a dus, / când am să-Ţi văd numai privirea, / să-Ţi simt **sărutul** Tău, Iisus!" (CBir 212, *Să-Ţi cad pe braţul Tău, Iisuse*) – sunt versuri dorziene ale unei revelaţii autentice legate de acea sete nesfârşită de prezenţa Lui, de contemplarea manifestată prin dorul de El, de viaţa din Cer, cu ecouri în scrierile patristice; iată, în continuare, doar câteva exemple în acest sens:

> „Vino, Cel ce Tu Însuţi Te-ai făcut dorinţă întru mine şi m-ai făcut să Te doresc pe Tine, Cel cu totul neapropiat!
> Vino, Răsuflarea şi Viaţa mea,
> Vino, Mângâierea smeritului meu suflet,

1. Cf. şi Dorz 2005b, 339-340:

> „– Iată dragostea Mea! Iată cât de mult te-am iubit şi te iubesc Eu!
> Vino şi dă-Mi inima ta! (Prov. 23, 26). Şi să găsească ochii tăi plăcere în căile dragostei.
> Aceasta este salvarea şi fericirea ta!...
> Acestea vor fi primele sărutări dumnezeieşti pe buzele sufletului tău. Sărutări pe care nu le vei mai putea uita niciodată.
> Căci prima sărutare în veac nu se mai poate uita!",

sau Dorz 2006, 95:

> „«Vino şi dă-mi inima ta – spune Preaiubitul sufletului meu (Prov. 23, 26).
> Şi să găsească ochii tăi plăcere în căile dragostei Mele.»
> Aceasta este salvarea şi fericirea ta...
> Acestea au fost primele sărutări dumnezeieşti pe buzele sufletului meu.
> Sărutări pe care nu le-am mai uitat niciodată.
> Căci prima sărutare nu se mai poate uita în veci.".

2. Spre a nu îngreuna parcurgerea trimiterilor, am optat, în lucrarea de faţă, pentru notarea, în text, a referirilor (cu abrevieri) la volumele (aparţinându-i lui Traian Dorz) din care au fost selectate secvenţele ilustrative, alături de numărul paginii / paginilor la care se află fragmentul respectiv şi de titlul poeziei. Toate evidenţierile din versurile citate (exceptându-le pe cele cu caractere cursive sau pe cele în dreptul cărora am făcut alte menţiuni legate de acest aspect) ne aparţin.

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

Vino, Bucuria, Slava și Desfătarea mea necontenită."
(Simeon Noul Teolog 2001, 50);

„Inima mea tânjește după Domnul și-L caut cu lacrimi.
Cum aș putea să nu Te caut? Tu m-ai găsit, Tu, mai întâi. Tu mi-ai dat să trăiesc dulceața Sfântului Tău Duh și sufletul meu Te-a iubit.
Tu vezi, Doamne, chinul și lacrimile mele... Dacă nu m-ai fi atras prin iubirea Ta, nu Te-aș căuta așa cum Te caut. Dar Duhul Tău mi-a dat să Te cunosc și sufletul meu se bucură că Tu ești Dumnezeul și Domnul meu și tânjesc după Tine până la lacrimi.
Sufletul meu tânjește după Dumnezeu și-L caută cu lacrimi."
(Siluan Athonitul 1994, 41)[3];

„Privirea Ta pașnică și blândă a atras sufletul meu.
Ce să-Ți dau în schimb, Doamne, sau ce laudă să-Ți cânt?
Tu dai harul Tău, ca sufletul să se aprindă neîncetat de iubire și să nu cunoască odihnă, nici zi, nici noapte, în iubirea lui pentru Dumnezeu.
Aducerea aminte de Tine reîncălzește sufletul meu; nicăieri pe pământ el nu-și găsește odihna afară de Tine. De aceea Te caut cu lacrimi și iarăși Te pierd; și iarăși mintea mea vrea să se bucure de Tine, dar Tu nu-Ți descoperi fața Ta pe care sufletul meu o dorește zi și noapte."
(Siluan Athonitul 1994, 43);

„Sufletul meu tânjește după Domnul și Îl caut cu lacrimi.
Cum aș putea să nu-L caut? El mi S-a descoperit prin Duhul Sfânt și inima mea L-a iubit. El a atras sufletul meu și acesta însetează după El.
Sufletul e asemenea unei logodnice, iar Domnul asemenea unui logodnic care se iubesc mult unul pe altul și suspină unul după altul. În iubirea Lui, Domnul tânjește după suflet și se mâhnește dacă acesta n-are în el loc pentru Duhul Sfânt. Iar sufletul care a cunoscut pe Domnul Îl dorește, căci în El e viața și bucuria lui."
(Siluan Athonitul 1994, 59).

Dorința aceasta, înțeleasă ca modelare a ființei după Hristos, presupune năzuința de a reveni la starea primordială a firii plăsmuite dintru început după chipul Lui. Omul a fost creat pentru o comuniune vie în iubire, ceea ce îi atribuie frumusețe și aspirație către desăvârșirea ființei, până la asemănarea în dragoste cu Cel Iubit, înspre împărtășirea perpetuă din trăsăturile Lui, înspre acea *Imitatio Christi* pe scara virtuților alese, în acord cu strălucirea frumuseții și a perfecțiunii trinitare: „Falnică e frumusețea Ta, neasemuit este chipul Tău, negrăită mai presus de cuvânt slava Ta, iar felul Tău de a fi, Hristoase, binele și blândețea Ta întrec înțelesurile celor pământești; de aceea dorul și iubirea după Tine biruie orice iubire și dorire a celor muritori. Căci pe cât ești mai presus de cele văzute, Mântuitorule, pe atât dorul după Tine e mai mare și acoperă

3. Vezi și Siluan Athonitul 1994, 44: „Sufletul meu tânjește după Dumnezeu și se roagă zi și noapte, căci Numele Domnului e dulce; El desfată sufletul celui ce se roagă și aprinde inima lui de iubire pentru Dumnezeu."; 46: „[...] mi-ai dat bucuria de a Te dori. Sufletul meu e atras spre iubirea Ta, zi și noapte, fără de saţiu."; 54: „Inima mea Te-a iubit, Doamne, și de aceea tânjesc după Tine și Te caut cu lacrimi."; 55: „Pe Tine singur Te dorește sufletul meu, Doamne. [...] Zi și noapte tânjește sufletul meu după Domnul și dorește să guste dulceața iubirii Lui.".

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

orice iubire omenească" (Simeon Noul Teolog 2001, 216). Prin urmare, atingerea extatică este învestită cu funcții definitorii vizând sacralizarea existenței, procesul înnoirii ei, demers dublat de glorificarea adusă Creatorului, de adorarea unică și slujirea transfiguratoare, întru dobândirea Împărăției Cerurilor: „Ruşinea toată şi noroiul / ce-al Tău **sărut** mi le-a spălat / s-ar prăbuşi în veci pe mine / dac-aş uita ce Tu mi-ai dat!" (CVeşn 95, *Tot ce-am cântat cândva*); „Neasemuit Prieten al tinereții sfinte, / în tot ce-ating pe lume mă-nfiorez de Tine; / în tot ce-aud, descopăr preadulcile-Ți Cuvinte / și-n tot ce văd Ți-e numai **sărutul** pentru mine." (CUrm 197, *Nepreţuit Prieten*).

Iubirea, treapta superioară a vieții plenare care înnobilează puternic ființa umană, constituie principiul dinamic ce păstrează legătura cu Cerul (*Cântarea Cântărilor* 1977, 78) și declanșează „mistuitoarea ardere întru desăvârșire" (*Cântarea Cântărilor* 1977, 79), întru continuă purificare: „Omologarea iubirii cu focul – cea mai fidelă reprezentare a divinității – îi conferă calitatea de forță absolută și de centru vital." (Bodiștean 2013, 36). Astfel, toate simțurile (până în cele mai ascunse laturi) devin copleșite în întregime de prezența Lui strălucită, de atingerea Sa restauratoare, dătătoare de sens și de împlinire supremă: „O, Taina sărutării Lui / pe veci e neuitată / şi-i binecuvântat acel / sfinţit de ea odată, // Căci gura ce s-a-nvrednicit / **de-**al Lui **sărut** fierbinte / Îi dăruie pe veci de veci / sfinţitele-I cuvinte[4]. // Şi inima ce-odată-a fost / de El îmbrăţişată / pe lume-aşa nu va iubi / nimic şi niciodată. // Şi ochii sărutaţi de El / nu vor privi-n viaţă / nimic mai dulce şi mai drag / ca-n veci plăcuta-I Faţă. // Căci taina ce le-a-mpreunat / atunci cu Nemurirea / pecetluitu-le-a cu foc / neşters pe veci iubirea. // Şi-i vor cunoaşte ochii tăi / îndată dintr-o mie, / căci altfel cântă şi vorbesc, / şi umblă cine-L ştie." (CCm 131, *O, Taina sărutării Lui*). De reținut, în poemul citat, plasarea, în veritabile simetrii ori în paralele sinonimice, a unor substantive ce desemnează anumite simțuri activ(at)e (prin care trec respirația, vorbirea, gustul, hrana, afectele, vederea) – deschideri purificatoare către ființa interioară, către starea morală, emoțională și cognitivă, locuri de trecere „în microcosmosul corpului uman" (Evseev 2007, 246)[5], sedii inseparabile ale energiilor vitale implicate în gestul respectiv, lipsit aici însă de orice conotații ce țin de firescul lucrurilor și menit să creioneze, în spirit, imaginea frumuseții și a dragostei nesfârșite a Celui Dorit. Sunt termeni încărcați de simboluri care, în aceste utilizări, converg spre ideea de gândire și cunoaștere prin revelație, de înțelepciune și bucurie a eliberării lăuntrice așteptate, de forță creatoare și izbăvitoare, capabilă să reconstruiască, să orânduiască, să ridice, să salveze; iată, în acest sens, un fragment dintr-un volum de meditații care susține cele de mai sus:

> „Soarele Hristos acum te îmbrățișează cu dragostea Crucii Lui...
> Te sărută cu cuvintele gurii Lui, care sunt mai bune decât orice vin. [...]

4. Vezi și Siluan Athonitul 1994, 44: „Sufletul meu tânjește după Dumnezeu și se roagă zi și noapte, căci Numele Domnului e dulce; El desfată sufletul celui ce se roagă și aprinde inima lui de iubire pentru Dumnezeu."; 46: „[...] mi-ai dat bucuria de a Te dori. Sufletul meu e atras spre iubirea Ta, zi și noapte, fără de saţiu."; 54: „Inima mea Te-a iubit, Doamne, și de aceea tânjesc după Tine și Te caut cu lacrimi."; 55: „Pe Tine singur Te dorește sufletul meu, Doamne. [...] Zi și noapte tânjește sufletul meu după Domnul și dorește să guste dulceața iubirii Lui.".

5. Buzele și gura au fost considerate, în vechile credințe, ca reprezentând „locul de intrare și de ieșire a sufletului" (Evseev 1987, 168), „poartă de ieșire a sufletului și organ de mediere între macrocosmos și microcosmos" (Evseev 1987, 31).

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

> Primește sărutările Cuvintelor Lui cu toată recunoștința iubirii ascultătoare.” (Dorz 2006, 88-89)

și poate fi așezat în „oglinda” unui pasaj selectat din tezaurul patristic: „El Însuși Se găsește întru mine, fulgerând înăuntrul inimii mele ticăloase, învăluindu-mă de jur împrejur cu strălucirea Lui nemuritoare, făcând să scânteieze toate mădularele mele cu razele Sale. Împletindu-Se întreg cu mine, mă sărută întreg, Se dă întreg mie, nevrednicului, și mă satur de iubirea și frumusețea Lui, mă umplu de plăcerea și îndulcirea dumnezeiască, mă împărtășesc de lumină, mă împărtășesc și de slavă, iar fața mea strălucește ca și a Celui dorit de mine [cf. *Mt* 17, 2] și toate mădularele mele devin purtătoare de lumină. Ajung atunci mai frumos decât cei frumoși, mai bogat decât cei bogați, mai puternic decât cei puternici, mai mare decât împărații, mult mai cinstit decât toate cele văzute, nu numai decât pământul și cele de pe pământ, dar și decât cerul și toate din cer, avându-L pe Creatorul a toate, Căruia I se cuvine slava, cinstea acum și în veci.” (Simeon Noul Teolog 2001, 98-99).

În căutarea rostului existenței, reflectat în sentimentul acut al dorului sădit de Dumnezeu în adâncul inimii noastre pentru regăsirea adevăratului ei cămin, sărutul apare în ipostaza de gest unificator al emoțiilor și al speranțelor într-o mare tânjire după El, după deplinătatea vieții trăite în(tru) El, în vederea căreia am fost, de altfel, plăsmuiți: „Chiar dacă Dumnezeu ar revărsa asupra omului toate darurile pe care le au sfinții și toate darurile sale proprii, dar nu s-ar dărui pe sine, foamea fără de saț a spiritului rămâne tot nepotolită. Atingerea lăuntrică a Domnului și înrâurirea ne înfometează mai departe; căci spiritul divin îl urmează pe al nostru: cu cât resimțim mai mult atingerea, cu atât e mai mare foamea și mai aprigă dorința. Iar aceasta înseamnă să trăiești în dragoste în gradul cel mai înalt, deasupra rațiunii și a cunoașterii prin înțelegere; aici rațiunea nu poate nici să dea, nici să ia ceva dragostei; căci dragostea noastră se află sub atingerea dragostei divine. Și [...] aici nu mai poate fi vorba niciodată de o despărțire de Dumnezeu.” (Van Ruusbroec 1995, 117). Prin urmare, manifestarea intimă a maximei desfătări în comuniune cu Divinitatea își găsește menirea nu numai aici, pe pământ, în relația cu Cerul, ci și în perspectiva veșniciei, unde legătura aceasta se va desăvârși: „Pe câmpul cel arat cu Tine / îmi seamăn cel mai dulce grâu / şi toate holdele mi-s pline, / şi roadele mi-s veşnic râu, / şi-n orice umbră-mi creşte-o pâine, / şi-n orice spic, un gând iubit, / şi-n orice imn, un dar pe care / l-<u>am sărutat</u> şi împărţit, / *Iisuse, Iisuse, Iisuse,* / *şi-n orice imn, un dar pe care* / *l-<u>am sărutat</u> şi împărţit!* // Sub crucea unde dorm cu Tine / mă strâng de cel mai dulce Sân, / spun rugăciunea cea mai dulce / şi cel mai dulce viers îngân, / în cel mai dulce vis mă leagăn / şi-n cel mai moale aşternut, / şi-n cea mai dulce Înviere / mă vei trezi **cu-**<u>al Tău</u> **sărut**, / *Iisuse, Iisuse, Iisuse,* / *în cea mai dulce Înviere* / *mă vei trezi **cu**-al Tău **sărut**!*” (CVeșn 175-176, *Din locul unde-am plâns*). De remarcat, în text, metafora realizată ascendent prin repetiția adjectivului *dulce*, înzestrată cu efecte expresive generate de faptul că „percepțiile senzoriale legate de gust trimit la proximitatea maximă și avansează ideea împlinirii.” (Bodiștean 2013, 32).

„Iubirea divină nu este un sentiment, ci însăși rațiunea aducerii la existență a tot ceea ce este, mediul și aerul pe care ființa, dezmeticită de lumină, îl umple și-l inspiră. Este rost și întemeiere, bucurie și lacrimi, umilință și înălțare, moarte și înviere.” (Dumitrana 2009, 38). În consecință, sărutul plin de dragoste și de mângâiere al Mirelui

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

Iisus înseamnă pecetea tainică a îndeplinirii făgăduinţelor de aici în Împărăţia Cerurilor, unde efemerul va fi învins pentru totdeauna: „Cum va fi cântarea, / Preaiubitul meu, / cum, îmbrăţişarea / dragostei, mereu, / cum va fi **sărutul** / dat de Dumnezeu, / – cum, o, cum, Iisuse, / Preaiubitul meu?” (CVeşn 145, *Cum va fi Acolo?*); „Iisuse,-ajută-mă să-mi pot / mai larg deschide mintea / şi-apropiindu-mă, să-mi scot / deplin încălţămintea / şi inima să mi-o sfinţesc / mai aplecat sub Cruce, / ca, la Intrare să, ca, la Intrare, să primesc / **sărutul** Tău cel dulce, **sărutul** Tău cel dulce.” (CViit 25, *Iisuse,-nvaţă-mă!*). Mai mult decât atât, ca poet-profet, ca îndrumător al comunităţii, eul liric îşi asumă constant misiunea de mesager al preceptelor Cuvântului Sfânt către membrii acesteia, cărora le face cunoscut absolutul iubirii divine – calea de salvare a fiinţei individului şi a celei comunitare prin întoarcerea la sacralitate: „Am fost ca voi odată, de-aceea vă-nţeleg / şi vă doresc spre soare cu sufletul întreg; / – veţi fi ca mine-odată şi voi, un imn duios, / de-aceea v-aduc dulce **sărutul** lui Hristos.” (CUrm 108, *Am fost odată*). În definitiv, de un asemenea gest al împărtăşirii tandre au nevoie şi cele ale firii înconjurătoare, plăsmuite de Creatorul Universului în chip minunat: „De ce şi florile se uită / cu ochişorii, mamă,-n sus, / de parcă-atâtea vor să ştie / şi parcă-atâtea au de spus? // De ce li-s ochii plini de rouă, / de parcă braţe dragi le-atrag? / Sau vor şi ele-atunci, măicuţă, / **sărutul** Cuiva ce li-i drag?” (O 167, *De ce se uită păsărica?*).

Nu în ultimul rând, substantivul *sărut* reprezintă una dintre componentele fundamentale integrate în numele date lui Dumnezeu (în structuri unde actualizează funcţia sintactică de nume predicativ), concepute sub forma unor definiţii lirice cu caracter encomiastic care subliniază, prin sinonimie explicită, atributele Sale variate (cu rol de identificare sau de calificare): „Când vii spre-ai Tăi, Tu eşti iubire, / când mergi spre alţii eşti **sărut**, / e numai har şi milă, Doamne, / tot ce ne-ai dat şi ne-ai cerut!” (CVeşn 122, *O, dulce Duh al Curăţiei*); „Deschis îmi e spre Tine / adâncul tot, Iisus, / n-am gând, nici taine-n mine / să nu Ţi le fi spus, / Tu-mi eşti Lumină, Cântec / şi Cer, şi curcubeu, / **sărut** şi-mbrăţişare, / şi Soţ, şi Dumnezeu!...” (CBir 118, *Aş vrea mai mult*); „Tu, Iisuse, Tu eşti unicul Izvor / al vieţii lumii, Soare fără nor, / Zare fără margini, Cântec şi Fior, / dragostea nestinsă, nesfârşitul zbor, / milă, lacrimi, taină şi **sărut**, şi dor. / O, Iisuse Dulce, cât Te cânt şi-ador!” (MT 165, *Minunat Iisuse*). Poate nu ar fi lipsit de interes să ne amintim, în acest context, ce scrie Traian Dorz într-unul dintre cele mai interesante volume de meditaţii: „Eu Ţi-am dat o mie de nume, dar de niciunul nu-mi spune inima că este întreg.” (Dorz 2009, 45)[6] – aluzie la „neajungerea limbii” atunci când vine vorba despre a găsi un nume cât mai potrivit (oricum, cu un înţeles limitat prin însăşi natura lui) pentru Cel Nenumit, Care este mai presus de toate (şi de orice nume), aşa încât să cuprindă integral însuşirile Celui Necuprins şi El să poată fi chemat astfel cu adevărat:

> „Tu eşti oare Iubirea, cea pe care eu nu o ştiu numi?
> Eşti atât de îmbătătoare, dar nu eşti vinul,
> eşti atât de dulce, dar nu eşti mierea,

6. Cf. şi Simeon Noul Teolog 2001, 125-126: „Ce hârtie va cuprinde binefacerile Tale şi multele bunătăţi pe care le-ai făcut faţă de mine? Dacă mi s-ar da mii de limbi şi de mâini, tot nu le-aş putea spune sau scrie despre toate, căci sunt negreşit un abis prin mulţimea lor infinită, sunt de necuprins prin măreţia slavei şi gândul mi-e neputincios şi inima suferă că nu pot grăi despre Tine, Dumnezeul meu.”.

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

eşti atât de strălucită, dar nu eşti soarele,
eşti atât de răcoritoare, dar nu eşti izvorul,
eşti atât de arzătoare, dar nu eşti focul.
Ce putere este mai biruitoare decât a Ta?
Ce rai este mai fericit decât al Tău?
Ce stare mai poate fi ca aceea pe care ne-o dai Tu?
Care este numele Tău adevărat?
Căci încă nu-L ştim!" (Dorz 2000, 101)[7].

Evident, numai sentimentul special al tânjirii după Dumnezeu este gata să-L „atingă", să aspire spre măreţia şi sfinţenia Sa unică, spre slava Lui netrecătoare, peste „marginile" cuvântului, în afara formelor banale ale cugetării:

„Mi-ai dat să scriu o mie de cărţi şi n-am început decât una. Pe toate celelalte le duc gata în mine spre Veşnicia în care mă scufund ca într-un uriaş clopot de aur. Fă-mă limba nevăzută a acestui clopot cu o mie de rezonanţe pentru cele o mie de nume ale Tale, dintre care cel mai frumos şi mai dulce este
***Iubire*,**
Iisus [subl. aut.]." (Dorz 2000, 192)[8].

Astfel, prin cunoaşterea Lui în profunzimile din orizontul luminii, al tainei şi al iubirii nesfârşite, se ajunge la cunoaşterea sensului existenţei umane fără a o separa de legătura cu El, dimpotrivă, urmărind-o numai din perspectiva transformării lăuntrice prin graţia divină:

„Lângă Tine ne-am întâlnit cu soarele,
ne-am învăluit cu luna
şi ne-am încununat cu stelele.
Lângă Tine ne-am culcat cu capul pe munţii cei înalţi ca pe nişte albe perne cereşti, cuprinzând sânul lui Dumnezeu
şi sub fiorul sărutului gurii Tale
ne-am primit numele cel nou: *Minune*. Şi *Har* [subl. aut.]."
(Dorz 2000, 87)[9].

7. Vezi, în acest sens, şi Simeon Noul Teolog 2001, 49: „Vino, Numele cel mult dorit şi murmurat neîncetat, deşi a fi grăit de noi ce anume eşti sau a fi cunoscut ce fel sau cum eşti ne este cu totul neîngăduit.", sau 244: „Căci deşi eşti numit cu nume multe şi diferite, eşti însă Unul, iar acest Unu e necunoscut pentru orice fire, El Care arătându-Se e numit cu toate numele, e nevăzut şi negrăit.".
8. Vezi şi Dorz 2000, 132:
„Iisuse, Domnul şi Mântuitorul sufletului meu, fii binecuvântat!
Tot ce am aflat frumos în lumea asta, eu am păstrat pentru Tine.
Dacă am găsit o floare frumoasă, Ţie Ţi-am numit-o.
Dacă am găsit un cuvânt frumos, un cântec frumos, un gând frumos, un nume frumos, un sărut frumos – toate-toate Ţie Ţi le-am pus de-o parte [sic!], să Ţi le dau cu drag în ceasul celei mai scumpe împărtăşiri a noastre.
O, ce bucurie am când aflu ceva şi mai frumos, ca să Ţi-l pot oferi ţie, Celui pe Care-L iubesc atât de mult, atât de mult...".
9. Cf. şi Ware 2003, 12: „Prezenţa Lui în noi, prin Numele Său, ne face *hristofori* [subl. aut.], purtători de Hristos, ceea ce reprezintă sensul existenţei noastre, Hristos în noi, nădejdea slavei.".

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

*

„Rugăciunea se extinde dincolo de cuvinte în liniștea vie a Veșniciei. [...] suntem «lipiți» de El într-o deplină îmbrățișare, într-o întâlnire nemijlocită. Prin chemarea Numelui simțim apropierea Lui cu simțurile noastre duhovnicești [...]. Îl cunoaștem [...] cu sensibilitatea unificată a inimii." (Ware 2003, 43). De aceea, un alt aspect fundamental al semnificațiilor unui atare termen emblematic în lirica dorziană îl constituie metafora *sărutului pe lacrimi* – expresie a desăvârșitei mângâieri revărsate peste orice tip de suferință a ființei umane dependente de condiția sa efemeră, simbol al biruinței asupra tuturor barierelor inerente firii pământești (inclusiv în procesul etapizat al transfigurării de natură spirituală) –, la care se adaugă *sărutul pe ochi* / *pe pleoape*, semn al curăției şi al strălucirii, al iluminării dobândite prin har, gest al cunoașterii / cunoștinței absolute, întru viețuire înaltă, al înțelegerii juste a marilor adevăruri revelate, făcând abstracție de partea văzută a lucrurilor. De la obișnuitele meditații ale poetului, transpuse liric: „Ce minunat e-alinul adus **într-un sărut** / pe lacrima tăcută şi faţa mult dorită / şi câtă vindecare e-n sufletul durut / o-mbrăţişare dulce, adânc împărtăşită!" (CNoi 117, *Ce minunaţi sunt ochii...*), până la versurile cu caracter aforistic / paremiologic, cu funcție conativă sau fatică şi cu ecouri în dimensiunea sacralității: „Seamănă cu hărnicie, cât ai timp de semănat, / cu sămânţa frumuseţii umplând lumea-n lung şi lat; / semănând sămânţa dulce pe oricare drum te duci, / răsări-vor numai lacrimi şi **săruturi** la răscruci." (CCnț 157, *Seamănă cu hărnicie*); „Când vei trece prin stări grele, / ţine-ţi graiul, să nu plângi, / cinstea să nu-ţi pierzi în ele, / sufletul să nu ţi-l frângi; / când vei trece printre lacrimi, / pune-le-**un sărut** frumos; / cel nebiruit, cel nebiruit de patimi / străluci-va, străluci-va cu Hristos." (CE 113-114, *Când vei trece*), ori până la urările îndreptate spre cei dragi: „Fie-ţi lacrimii **sărut** / dulce Harul Lui plăcut / şi răsplata-n veci să-ţi iei / împlinirea dragostei!" (CBir 58, *Dulce Numele Iisus*), atingerea sacră a privirii (şi a tot ceea ce izvorăşte din ea) îşi găseşte locul mai ales în intimitatea cu Dumnezeu – cea mai dorită, de altfel, pentru plăsmuitorul *Cântărilor Nemuritoare*: „Poate, oare, fi o clipă mai îndelung şi mai puternic dorită de dragostea cuiva decât cea a întâlnirii cu Tine şi a întrepătrunderii Tale?" (Dorz 2009, 134) – se întreabă (desigur, retoric) autorul într-un volum de meditații despre unirea sufletului cu El.

Sinonim perfect al dragostei împărtăşite (Evseev 1987, 166 ş.u.), sărutul rămâne deci o componentă integrată în clipele de aşteptare a prezenței Lui strălucite şi în sentimentul aparte din actul „vorbirii" cu Divinitatea, care favorizează unicitatea extazului reflectat în imagini poetice de inspirație scripturistică ce propun similarități cu atmosfera de slavă a vieții veşnice, unde se va şi petrece (după despărțirea de cele ale teluricului) unirea totală, în iubire supremă, dintre Mirele Hristos şi ființa umană: „Şi să mă rog adânc, simţind **sărutu**-Ţi pe pleoape, / tot mai departe de pământ şi mai de Cer aproape." (CCm 152, *Iisuse, nu mai vreau de-acum*)[10]; „Stau ochii-nchişi ca faţa izvorului tăcut, / aşteaptă al luminii înfiorat **sărut**, / ca să-i aprindă cerul cu raze şi

10. Imaginea se regăsește și în următorul fragment selectat dintr-un alt poem al lui Traian Dorz, reprezentativ pentru aceste valențe expresive: „Și azi, când fermecat Îți simt / **Sărutul** pe pleoape, / Când la doritu-Ți Sân m'alint, / Aproape, / Mai aproape, // Eu, toate mările de dor / Le-am grămădit în mine / Din ziua 'ntâi când, călător, / Am apucat spre Tine, // În boabe de mărgean le-adun / Pe-a viersurilor fire / Cunună pentru cel mai Bun, / Mai scump, / Mai dulce / Mire..." (CApoc 98, *De dragul Tău...*). Precizăm că, în versurile citate, am păstrat grafia epocii din volumul original, exact aşa cum apare ea în textele respective.

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

culori, / să i se umple totul cu mii şi mii de sori." (CCnţ 55, *Stă harfa mută...*); „Şi nu am decât aceste prea puţine zile / lângă care-mi stă-nserarea numărându-mi-le / şi-mi stă sufletu-aşteptându-Ţi paşii mai aproape, / **cu sărutul** liniştirii dulce pe pleoape." (CE 162, *Nu mai am*). În limbajul manifestărilor variate ale iubirii (iar inimitabila-I dragoste faţă de om nu face deloc excepţie), „splendoarea şi bucuria pe care le aduce acest Mire prin venirea lui sunt nesfârşite şi nemăsurate: căci sunt El însuşi. De aceea ochii cu care spiritul îl contemplă şi îl priveşte pe Mire sunt atât de larg deschişi, încât nu se vor mai închide niciodată. Căci privirea şi contemplarea spiritului întârzie de-a pururi în revelaţia lui Dumnezeu, iar puterea de cuprindere a spiritului se deschide atât de larg pentru venirea Mirelui, încât însuşi spiritul a devenit acea largă Deschidere pe care o cuprinde. Astfel Dumnezeu este cuprins cu Dumnezeu, îmbrăţişat şi văzut. Iar în aceasta constă întreaga noastră fericire. Iată [...] cum primim noi fără încetare venirea veşnică a Mirelui în spiritul nostru." (Van Ruusbroec 1995, 167-168)[11].

Mărturisire şi rugăciune, şoaptă şi mângâiere, tandreţe şi vindecare, moment unic şi, deopotrivă, gest repetabil al delicateţii, sărutul desprins din iubirea Lui, care întregeşte trăirile fiinţei, este mai totdeauna integrat în confesiunile „dialogate" ale eului liric aflat faţă în faţă cu Divinitatea, într-o intimitate de-a dreptul copleşitoare, tradusă printr-o căutare şi o aspiraţie ardentă spre (re)unificare în armonie deplină, spre contopire în sensul „cununiei" de natură mistică, ce anulează limitările sau suferinţele definitorii pentru ipostaza vremelniciei noastre; astfel, „Dumnezeul trinitar intră în legătură cu persoanele umane pe baza unei relaţii dialogice personale între eul uman şi Tu-ul divin" (Toma 2008, 267): „O, Buzele Tale, Preadulce Iisus, / ce dulce-i Cuvântul ce ele L-au spus; / aşeze-mi pe lacrimi **sărutul** lor moale / Buzele Tale, Buzele Tale!" (CNoi 93, *O, Cuiele Tale...*); „Doamne, lacrimile vezi-mi / când izvoară lin / şi-nspre Mila Ta-şi înalţă / tainicul suspin / – peste-a lor împreunare / **buzele** să-Ţi pui, / soartei lor, pe lumea asta, / altă nuntă nu-i!" (CNoi 96, *Doamne, sufletul...*); „Tu, Cel spre Care toate frumseţile se-atrag, / Tu, Cel pe Care roua Te-ar săruta cu drag, / Tu, Cel cu Chip de Soare şi nimb de curcubeu, / Tu mă iubeşti pe mine? / – Tu-mi spui: «Iubitul Meu»? // Tu, Cel ce-mi stai alături la dreapta când mă-nchin, / pe lacrimile mele îmi pui **sărut** divin, / Tu, Cel ce-mi ştii şi gândul când Ochii Ţi-i privesc, / – ştii cele două vorbe ce nici nu le şoptesc..." (CNoi 146-147, *Tu, Veşnicule Tânăr...*). Nu este vorba despre o simplă dovadă a atenţiei, ci despre întâmpinarea dorinţei arzătoare a fiinţei îndrăgostite de Cer spre a se uni (întru totul şi în toate) cu Dumnezeu-Cuvântul, ca ocazie singulară de restaurare şi de tămăduire a dorului de El, această aleasă comuniune anunţând „sărutul" perfect (id est unirea cu Divinitatea) ce va avea loc în veşnicie (Chevalier, Gheerbrant 1995, 199-200): „Sărutul dat omului de către Sfântul Duh şi care reproduce sărutul Dumnezeieştii Treimi nu este şi nu poate fi *sărutul pe gură* [subl. aut.], ci un sărut care se reproduce, care se comunică altcuiva: *sărutul sărutului* [subl. aut.], replica în om a dragostei lui Dumnezeu, milostenia lui Dumnezeu devenită milostenia omului pentru Dumnezeu, asemănătoare, în privinţa obiectului şi felului iubirii, milosteniei pe care Dumnezeu o are faţă de sine." (Chevalier, Gheerbrant 1995, 200).

11. Vezi şi Van Ruusbroec 1995, 119: „Dar exerciţiul acesta e cel mai profund pe care omul îl poate îndeplini cu ajutorul luminii create, atât în cer, cât şi pe pământ; mai presus de el nu există altceva decât viaţa de contemplare a Domnului în lumina divină şi într-un fel divin. În acest exerciţiu nu ne putem nici rătăci, nici înşela, iar el începe aici pe pământ în har, spre a dura de-a pururi în slavă.".

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

Veritabil tezaur al iubirii trăite într-un fel aparte, într-o manieră sublimată, aproape indescriptibilă, substantivul *sărut* actualizează deci, în poezia dorziană, semnificaţii ce trimit adesea la concepte fundamentale precum cunoaşterea, revelaţia, miracolul (suprafiresc), beatitudinea sacră, starea de vorbă cu El: „Nu mai sunt comori pe lume / ca cereasca părtăşie / care-atât de strălucită / Tu, Iisus, mi-ai dat-o mie. // Ce-ar mai fi, Iisuse, oare / din comorile minunii / **ca sărutul** Tău pe lacrimi, / din fiorul rugăciunii? // Unde-s oare-n lumea asta / stări mai binecuvântate / ca-n lumina-mbrăţişată / de cununi împreunate?" (CCnţ 29, *Nu mai sunt comori*); „Pe ochii mei cu lacrimi sfinte / pui cel mai fericit **sărut**; / – n-am, Dumnezeul meu, cuvinte / să-Ţi mulţumesc cât mi-ai făcut!" (CBir 41, *O, Dumnezeul meu*), inclusiv în situaţiile-limită generate de provocările existenţei sau în clipele de cumpănă ale urcuşului: „La orice căpătâi de chin / îmi privegheai aproape, / să-mi dai al inimii alin / şi blând să-mi dai **sărut** divin / pe lacrimi în pleoape." (CÎnv 20, *De orişiunde am sosit*); „Mai moale untdelemnul mi-l picură tăcut / pe ultimele rane ce-mi ard mai dureroase / şi, după plata lumii, îmi pune-al Tău **sărut** / pe ultimele lacrimi ascunse şi sfioase." (CVeşn 156, *Tu, Care-ai fost*); „În cântecele noastre e-amara Ta durere, / pe lacrimile noastre e dulcele-Ţi **sărut**, / când Tu ne dai întruna mai mult decât ştim cere / şi noi Ţi-ntoarcem Ţie la fel ce ne-ai cerut, / Iisuse, Iisuse, Iisuse – la fel ce ne-ai cerut, / şi noi Ţi-ntoarcem Ţie la fel ce ne-ai cerut." (CBir 77, *Frumoasă ni-e cu Tine*); „Vino Tu, Iubite Dulce, / Mire Scump Iisus, / încununa-a noastră cruce / după cum ai spus, / şterge lacrimile noastre / **cu sărutu**-Ţi blând. / Amin – Vino, Scump Iisuse, / cum ai spus – curând!" (CNoi 77, *Ştim că vei veni*). Iată alte ecouri ale acestor versuri, selectate din meditaţiile dorziene asupra dorului (în sens spiritual) de ceea ce autorul numeşte „clipa sărutării lui Hristos pe lacrimile încă şiroind pe feţele voastre" (Dorz 2007, 78):

> „O, cât de mult ne-ai îmbogăţit Tu pe noi în harul Tău!
> Cât de pline sunt vistieriile noastre,
> cât de scumpe sunt bogăţiile nopţilor noastre,
> cât de strălucit este aurul amintirilor noastre,
> cât de îmbelşugate rugăciunile noastre,
> cât de fericite ne sunt lacrimile sfinţite de sărutul Tău,
> cât de cereşti ne sunt cântările noastre acompaniate de îngerii Tăi!..."
> (Dorz 2000, 25);

> „*O, Ziua aceea, când noi, copleşiţi de tot ce vom vedea şi vom simţi,*
> de tot ce vom trăi şi auzi,
> *Te vom privi pe Tine, Iisuse, cu toată faţa noastră scăldată în lacrimi, în lumină şi în fericire!*
> *Ce unică, ce negrăită, ce strălucită va fi clipa asta, lacrimile acestea, sărutul acesta!...*
> *O, starea când buzele Tale dumnezeieşti şi Mâinile Tale dulci, care au suferit pentru noi, vor şterge blând şi pe totdeauna toate lacrimile din ochii noştri* [subl. aut.]" (Dorz 2005a, 92).

În plus, rugăciunea însăşi este sinonimă cu manifestarea fără egal a trăirii sacre: „Şi-i iarăşi cerul tânăr, / şi pe pământ e Mai, / şi dragostea-nfloreşte, / şi lumea-i numai

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

rai. // Miroase-a mir lumina / în orişice-nserat / şi-i ceasul rugăciunii / **sărut** înlăcrimat, // Şi-i şoaptă caldă taina / cereştii-mpărtăşiri, / şi buzele iubirii / rămân pe trandafiri" (CBir 177, *Şi-i iarăşi cerul*), iar „sărutul" reciproc (gest necesar şi strălucit al adoraţiei, al răsplătirii, al alinării, al restaurării fiinţiale, al trăirii în asemănare cu Hristos) dintre Dumnezeu Însuşi şi plăsmuitorul de opere artistice consacrate Lui, în spiritul dragostei, al slujirii prin creaţie într-un permanent sacrificiu de sine (atunci când sufletul decide să I se dedice la modul suprem), rămâne garantul revărsării graţiei divine – aici şi Dincolo: „Câte cântări mi-ai dăruit, / Iisuse, pentr-o rană / pe care eu Ţi-am pus cândva / **sărut** fără prihană, / atunci când Singur sufereai / în cea mai grea uitare / – câte cântări mi-ai dăruit, / Iisus, pe-o-mbrăţişare! // Pe câte lacrimi Tu mi-ai pus / **săruturi** de lumină / pentru un DA ce Ţi l-am spus / cu-o dragoste deplină / când Tu erai cel mai Străin / şi m-am lipit de Tine / – cu ce sfânt har ai răsplătit / aceasta pentru mine!" (CCnţ 93, *Câte cântări*); „Iubirea preschimbă furtuna / în dulce susur liniştit, / iubirea ne dă-ntotdeauna / vieţii un ţel strălucit. // **Sărutul** privirii-adorate[12] / e starea de haruri prea grea / şi Cerul cu toate, cu toate, / le-avem doar prin ea, doar prin ea." (CUrm 80, *Iubirea, o, numai iubirea*). Ideea îşi găseşte profunde rezonanţe în meditaţiile lui Traian Dorz:

> „Prin Tine, eu sunt etern, sunt nemărginit, sunt ceresc, sunt pretutindeni.
> Prin Tine, eu trec prin moarte fără să nici ştiu că trec prin ea, pentru că moartea este în afara Ta.
> În Tine, eu sunt la fel dincoace sau dincolo, pentru că hotarul dintre acestea este numai în afara Ta, şi nu înlăuntrul Tău.
> În Tine, eu am trecut dincolo de orice prag dintre noi, părându-mi-se că nu eu sunt cel care trece, ci Tu eşti. [...]
> Am simţit numai soarele sub aripi
> şi inima Ta sub buzele mele înlăcrimate de fericire."
> (Dorz 2009, 240);

> „Nimic nu mai pot să-Ţi spun, Preaiubitul meu...
> ci numai strâng la sânul meu Crucea Ta
> care bate ca o inimă sub buzele mele
> şi, cu ochii mei şiroind de lacrimi,
> stau mut şi privesc departe-departe
> minunea viitoare a cununiei noastre în Casa noastră de aur, sub cununile noastre împreunate,
> în iubirea nemaidespărţită niciodată.
> O, cât e de frumos!"
> (Dorz 2000, 112).

În introducerea unui alt volum de cugetări, autorul aşază, printre altele, câteva confesiuni intime, redate sub forma stării de vorbă cu Hristos:

> „Pentru că Tu eşti Jăraticul Divin Care,
> atingându-Te de buzele mele,

12. Vezi şi Dorz 2015, 103: „*Pe crucea Ta mântuitoare noi am însemnat cu lacrimile pocăinţei, cu sărutul adoraţiei, cu flacăra recunoştinţei, cu lumina iubirii însemnarea eternă că Tu, Iisus Hristos, eşti Marele nostru Dumnezeu şi Mântuitor* [subl. aut.].".

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

mi-ai îndepărtat nelegiuirea,
mi-ai îndumnezeit cuvintele
şi mi-ai strălucit inspiraţia.

Pentru că iubirea Ta este Piatra Albă pe care
mi-ai dat numele tainic,
mi-ai însoţit sărutul nemuritor
şi mi-ai zămislit rodul fericit."
(Dorz 2002, 5).

În consecinţă, înseşi *Cântările Nemuritoare* – „aceste cântări cereşti care se topesc în clipa când doresc să le ating" (Dorz 2000, 97) – devin echivalente cu un atare gest delicat, întremător, dătător de inspiraţie sacră, ele fiind definite şi printr-un grup nominal ce conţine termenul în discuţie, integrat în metafora-simbol amintită: „Cântările Eterne sînt / tăceri sfinţite-n rouă / şi rugăciuni şoptite sfânt, / în nopţi cu lună nouă, / şi-nmiresmări îmbrăţişând / grădinile-nflorite, / şi dulci **săruturi** suspinând / pe lacrimi fericite." (CE 6, *Cântările Eterne*). De remarcat, în fragmentul citat, elemente lexicale şi construcţii din câmpul semantic al *tăcerii*, care configurează comuniunea tainică reală în prezenţa lui Dumnezeu, întru atingere a liniştirii lăuntrice şi deschidere din adânc a ascultării în rugăciune[13], orientând fiinţa, într-o nestăvilită dorinţă, spre „o rugăciune plină de Cel Iubit", „o rugăciune a *trăirii afective* [subl. aut.]" (Ware 2003, 44):

„Iartă-mi tăcerea care Îţi spune atât de mult din inima mea.
Şi iartă-mi cuvintele care Îţi spun atât de puţin.
Ştiu că Tu, singurul Care ştii ce rară şi ce dumnezeiască este nebunia dragostei,
mi-o înţelegi şi mi-o cauţi." (Dorz 2009, 273).

În felul acesta, misticul se transformă într-un exponent al mesajului biblic transmis prin creaţie, un instrument al puternicei lucrări de Sus, al inspiraţiei supranaturale a operei sale, care „are un caracter dualist. Dumnezeu are rolul de a o provoca şi dărui, iar poetul are rolul de a o invoca şi de a o primi. [...] În dialogul cu Divinitatea, poetul primeşte bogăţia şi imensitatea cuvântului prin tăcere sau prin negrăire. Pe urmă, această stare extatică, de întâlnire cu Dumnezeu, poetul o transpune în cuvinte. [...] Caracterul dualist al inspiraţiei în actul de creaţie al poetului creştin este determinat de starea de extaz. În această stare extatică poetul iese din sine, se depăşeşte pe sine, lumea înconjurătoare, unindu-se deplin cu Dumnezeu." (Toma 2008, 260-261).

De altfel, în viziune creştină, dialogul personal al artistului cu Cerul (pe drumul luminii, al creaţiei, al iubirii) îi înflăcărează şi îi mistuie fiinţa aflată în adoraţie, o

13. Vezi Ware 2003, 8: „Liniştea, *isihia*, nu înseamnă vid lăuntric, ci adâncul smereniei care deschide; este acea stare binecuvântată de receptivitate umilă în care întreaga făptură – duh şi trup – se oferă jertfelnic"; cf. şi Dorz 2004, 100:

„Ce fericită era iubirea mea când toate rugăciunile mele către Iisus nu erau decât adoraţie şi slavă! Mulţumire şi încredere. Bucurie şi îmbrăţişare, fără nimic altceva, pământesc.
Când nu ceream nimic firesc, lumesc, trupesc, [...]
când n-aveam nevoie să cer nici pâine, nici libertate, nici minuni, când îmi erau de-ajuns fiorul şi lacrimile, tăcerea şi sărutul...".

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

aşază în armonie cu El, o modelează, o înnoieşte din temelii, făcând-o să tindă, în procesul inspiraţiei, „spre un sublim mistic, adică spre o împărtăşire de frumuseţea transcendentă a lui Dumnezeu” (Toma 2008, 261-262), prin contemplarea în sine a acesteia şi a Izvorului ei. Prezenţa harică în spiritul creator este menită să-i confere energia necesară spre a depăşi orice bariere, astfel încât mesajul poeziei, ca expresie profundă a trăirilor eului auctorial, să devină o realitate întemeietoare de netăgăduit, pecetluită de aspiraţia sacră spre desăvârşire: „În actul de transfigurare a cuvântului, invocarea harului divin are un rol decisiv. Orice poet creştin inspirat creează sub asistenţa harului divin, reuşind prin actul invocaţiei să transforme gândul poetic într-un vers divin, astfel încât în procesul de creaţie poetică s-ar putea vorbi de o treaptă culminantă echivalentă cu o epicleză a cuvântului (poetică). Altfel spus, cuvântul adus de poet ca ofrandă divină pe altarul sufletului se transformă într-un cuvânt divin.” (Toma 2008, 264). Este aceasta o veritabilă concepţie referitoare la misiunea soteriologică a poeziei, bazată pe revelaţia adevărurilor mântuitoare, încorporate în substanţa intimă a unui gen de versuri consacrate ideii de sfinţenie, corespunzând convingerilor despre viaţă ale autorului, desprinse din diversele paliere şi substraturi ale operei lirice – ideal al „recuperării ontologice prin Logos” (Varvara 2016, 118), „în drum spre fiinţă prin jertfa fiinţei” (Alexandru 1969, 51): „Actul creaţiei este un act divin. În acest act trebuie să fii la cea mai înaltă stare a tuturor posibilităţilor tale şi trupeşti, şi sufleteşti. Dar nu omul compune, ci Duhul compune. Cât de frumoase a făcut Dumnezeu toate lucrurile pentru noi! El a fost Inspiratul şi Inspiraţia.” (Dorz 2012, 202).

În multe dintre poezii, sărutul se converteşte într-un semn al unificării absolute cu Hristos, prin aşteptarea (şi împlinirea) ajungerii Dincolo – final în splendoare al unei misiuni unice, închinate total Divinităţii prin artă şi prin implicarea în lupta spirituală, în îndrumarea comunităţii de credincioşi, precum şi răsplătire specială a slujirii jertfitoare pe acest pământ, în pofida obstacolelor ce ţin de natura pământească: „Credeam odată că vor fi / mai grele-aceste zile / şi inima-mi se va-ndoi / din greu trăindu-şi-le; / dar cât de blând e-acest amurg, / ca trecerea de lună, / ca nişte ape moi ce curg / spre marea ce, spre marea ce le-adună. // S-aud tot mai îndepărtat / furtunile trecute, / spre capătul de drum ’nnoptat / vin zorile plăcute / şi-nspre corabie intrând / vin îngeri cu urale, / şi lacrimile-aşteaptă blând / **Sărutul** cel, **Sărutul** cel mai Moale... // O, primăvară dulce, vin’ / spre iarna ce se duce, / pe răni de mult, aşază-mi lin / **sărutul** pus în cruce; / vrăjmaşii toţi uitaţi, apoi, / redă-i iertării sfinte / şi Bun-Rămasul spre ’napoi / fă-l Bun-Venit, fă-l Bun-Venit ’nainte.” (CE 96, *Credeam odată*); „Abia aştept clipita / în care-am să sosesc, / să-mi ia din mâini solia / Stăpânul meu Ceresc; / şi sabia, şi harfa / să I le-nchin frumos / şi-apoi să-mi simt pe lacrimi / **sărutul** Lui duios; / Iisuse Bun, Iisus Iubit, / **sărutul** Tău duios, duios.” (CE 152, *Abia mai văd*): „Atâtor lacrimi aspre prin bezne şiroite / le-arăţi pe stropi **sărutul** Prezenţei lui Hristos, / o, moarte strălucită – şi toate-s negrăite / podoabe pentru Nunta cu Cel-în-veci-Frumos.” (CUrm 68, *O, moarte strălucită*). Astfel, prin sărut, Hristos sălăşluieşte în sufletul celui ce-L caută cu dragoste şi dor nestins, primindu-L în cămara inimii lui, iar acesta îşi găseşte odihna în El, unindu-se prin credinţă şi prin iubire; altfel spus, omul ajunge să se lege definitiv de Dumnezeu şi, implicit, devine îndumnezeit, iar regăsirea Mirelui Iisus generează sentimentul de revenire *acasă*, de intrare în odihnă alături de El, întru atingerea atmosferei edenice fără sfârşit: „Când Te-ai plecat spre noi, Iisuse, / ai vrut

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

ca să putem spera / că, ridicându-ne pe vârfuri, / putem atinge talpa Ta. // În cea mai îngerească clipă, / noi ne-am nălţat abia atât / cât Tu, în cea mai omenească, / spre noi mai mult ai coborât. // Cu ce-aveam mai ceresc în fire, / atunci parcă-am atins ceva / din ceea ce-a putut să fie / mai pământesc în firea Ta. // Dar haru-atingerii slăvite / ne-a străbătut cu-acei fiori / ce ne-au cuprins pe veci în Tine, / făcându-ne nemuritori. // Minunea Golgotei Divine / s-a-nveşnicit deplin apoi, / un strop înomenit din Tine / ne-a îndumnezeit pe noi." (CNem 104, *Când Te-ai plecat spre noi*).

*

În concluzie, semnificaţiile substantivului *sărut* – trimiţând la un gest bine-cunoscut, mijloc nonverbal de exprimare a iubirii – conturează, în creaţia lirică de maturitate a lui Traian Dorz (îndeosebi în ciclurile a căror tematică generală se centrează explicit asupra acelui dorit „Dincolo": *Cântarea Biruinţei*, *Cântarea Viitoare*, *Cântarea Veşniciei*, *Cântări Nemuritoare*, *Cântările Eterne* ş.a., cu reverberaţii în volumele de eseuri şi de meditaţii, a căror aranjare grafică în pagină trădează filonul poetic al unui sensibil scriitor de factură mistică), traiectul special al unui „proiect liric impresionant" (Ţigănuş 2001, 254) şi al unui spirit unificator al dragostei, al credinţei, al jertfei, mistuit de iubirea pentru Dumnezeu, de dorinţa de a-L mărturisi celorlalţi (şi în această manieră. Ca atare, autorul aşază, în ritmuri sau în rime variate, sensuri adânci cu încărcătură dogmatică, de înaltă ţinută teologică, subsumate sentimentului iubirii (perceput la intensitate maximă), în integralitatea ei, ca expresie supremă a creaţiei, ca trăire directă şi intensă, a unirii depline şi definitive cu El, până la acea *unio mystica* – punctul contopirii în tot şi în toate. Valenţele stilistice ale termenului în discuţie se actualizează în sintagme nominale construite frecvent în ascendenţă, prin acumulări succesive (adesea cu ajutorul determinărilor atributive), într-un *crescendo* emblematic pentru o serie de secvenţe generatoare de poeticitate, consacrate ideii de înălţare către esenţa sacralităţii, de ascensiune spre bucuria nepieritoare a doritei întâlniri cu Dumnezeu, de cunoaştere, de revelaţie şi regenerare interioară, de prezenţă vie a Lui în ansamblul existenţei umane. E o poezie iluminată inclusiv la nivelul tipului de scriitură, al limbajului de o frumuseţe unică, unde se remarcă o anume predilecţie pentru hiperbole, redundanţe, forme de superlativ ori metafore cu accente semantice inedite, preferându-se „logosul întemeietor de sens soteriologic, purtător de Divinitate" (Varvara 2016, 127 şi 329) – parte din crezul autorului (inclusiv de ordin estetic), care se doreşte a fi, după propria confesiune, închinat lui Iisus.

Metafora-arhetip a sărutului este transpusă în simboluri variate ce configurează fineţea tactilului dematerializat, decorporalizat, a alipirii suprafireşti, miracolul unificării, beatitudinea marcată decisiv de pecetea sacrului – condensate într-un veritabil „jurnal" al unei descoperiri esenţiale: realitatea unică şi purificatoare a dragostei prin care Dumnezeu şi fiinţa umană sunt legaţi organic. E o iubire tainică (o „metarealitate ce transcende făptura pământească" – Bodiştean 2013, 34) şi, totodată, exaltată, etalată, „comunicată", mărturisită, argumentată, exteriorizată prin cuvânt şi prin gest, într-o construcţie poetică a simţirii sublimate. Lexicul dorzian conturează, în acest univers poetic, o restituire mereu nouă a imaginii întregului originar, prin recursul la termeni-reper, cu o puternică încărcătură semantică, spre a exprima ardoarea pe care o simte fiinţa faţă de (re)unificarea cu El, ca principiu metafizic al existenţei; „căci este vorba

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universităţii de Vest din Timişoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

de o lucrare divină, origine și sursă a tuturor darurilor și harurilor, ultimă formă de mijlocire între Dumnezeu și făptură. Iar deasupra acestei atingeri, în ființa tăcută a spiritului, plutește o Claritate de nepătruns: este înalta Trinitate din care provine acea atingere. Acolo trăiește și domnește Dumnezeu în spirit și spiritul în Dumnezeu.” (Van Ruusbroec 1995, 114).

Surse

Alexandru, Ion. 1969. *Vămile pustiei*. Bucureşti: Editura Tineretului.

CApoc = Dorz, Traian. 1945. *Cântările Apocalipsei*. Sibiu: Editura „Cartea de Aur”.

Cântarea Cântărilor. 1977. Studiu introductiv de Zoe Dumitrescu-Buşulenga. Traducere din limba ebraică, note și comentarii de Ioan Alexandru. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.

CBir = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Biruinţei*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CCm = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Cântărilor mele*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CCnţ = Dorz, Traian. 2008. *Cântările Căinţei*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CE = Dorz, Traian. 2008. *Cântările Eterne*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CÎnv = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Învierii*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CNem = Dorz, Traian. 2007. *Cântări Nemuritoare*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CNoi = Dorz, Traian. 2008. *Cântări Noi*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CUrm = Dorz, Traian. 2007. *Cântările din Urmă*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CVeşn = Dorz, Traian. 2007. *Cântarea Veşniciei*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

CViit = Dorz, Traian. 2008. *Cântarea Viitoare*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2012. *Cuvinte la Sărbătorile Literare*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2015. *Hristos – Jertfa noastră*, ediția a II-a. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2004. *Hristos – Mântuitorul nostru*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2005a. *Hristos – Păstorul nostru*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2005b. *Hristos – Tezaurul Împăratului Solomon*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2000. *Mărgăritarul ascuns*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2007. *Mărturisirea strălucită*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2002. *Piatra scumpă*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2009. *Prietenul tinereții mele*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Dorz, Traian. 2006. *Săgeţile biruitoare*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

MT = Dorz, Traian. 2006. *Minune şi Taină. Imne, colinde, cântece şi plângeri cu Maica Domnului*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

O = Dorz, Traian. 2005. *Osana, Osana*. Sibiu: Editura „Oastea Domnului”.

Siluan Athonitul, Cuviosul. 1994. *Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei*. Ediție îngrijită de Cornel Toma, Vasile Bîrzu. Alba Iulia: Editura Deisis, Sf. Mănăstire Ioan Botezătorul.

Simeon Noul Teolog, Sfântul. 2001. *Imne, Epistole și Capitole. Scrieri III*. Introducere și traducere: Ioan I. Ică jr. Sibiu: Editura Deisis.

Voiculescu, V. 2009. *În grădina Ghetsemani*. Antologie de poezie mistică. Ediție îngrijită de Roxana Sorescu. Bucureşti: Editura Art.

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila” Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)

Referințe bibliografice

Abrudan, Dumitru. 2006. *Cărţile didactico-poetice*, ediția a II-a. Sibiu: Editura Andreiana.

Bădic, Melania Daniela. 2004. ***Cântarea Cântărilor*** *– o lectură hermeneutică a unui poem revelat*. Deva: Editura Emia.

Bodiștean, Florica. 2013. *Eseuri de literatură universală (de la* ***Cântarea cântărilor*** *la Doris Lessing)*. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință.

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain. 1995. *Dicţionar de simboluri*, volumul 3, *P – Z*. Bucureşti: Editura Artemis.

Dumitrana, Titiana. 2009. *Teme biblice reflectate în literatură*. Timișoara: Editura World Teach.

Evseev, Ivan. 2007. *Enciclopedia simbolurilor religioase şi arhetipurilor culturale*. Timişoara: Editura „Învierea".

Evseev, Ivan. 1987. *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste şi ceremonialul de nuntă*. Timişoara: Editura Facla.

Tohăneanu, G. I. 1998. *„Viaţa lumii" cuvintelor. Vechi şi nou din latină*. Timișoara: Editura Augusta.

Toma, Cornel. 2008. *Postfață* la Zorica Lațcu-Teodosia, *Poezii*, ediția a doua. Cuvânt-înainte de Teofil Părăian. Ediție îngrijită și postfață de Cornel Toma. București: Editura Sophia, p. 257-278.

Țigănuș, Virgil Nistru. 2001. *Lumină lină. Discursul religios metaforic în poezia română*. Galați: Editura Alma.

Van Ruusbroec, Jan. 1995. *Podoaba nunţii spirituale sau Întâlnirea interioară cu Cristos*. Traducere din olandeza veche de Emil Iorga. Bucureşti: Editura Humanitas.

Varvara, Daniela. 2016. *Mituri și simboluri biblice în poezia românească neomodernistă*. București: Editura Eikon.

Ware, Kallistos. 2003. *Rugăciune şi tăcere în spiritualitatea ortodoxă. Puterea Numelui sau despre Rugăciunea lui Iisus. Isihia şi tăcerea în rugăciune*. Cu un cuvânt-înainte de Constantin Galeriu şi cu o postfață de Maxime Egger. Bucureşti: Editura Christiana.

BDD-A28939 © 2018 „Jozsef Attila" Tudomanyi Egyetem Kiado Szeged; Editura Universității de Vest din Timișoara
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:49:16 UTC)